

Nr 1992

av herr Gustafsson i Stenkyrka m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:135 angående vissa organisationsfrågor m. m. rörande försvaret.

I Kungl. Maj:ts proposition 1974:135 angående vissa organisationsfrågor m. m. rörande försvaret föreslås vissa organisationsförändringar beträffande myndigheter på lägre regional och lokal nivå inom krigsmakten. Bl. a. föreslås vissa ändringar av fredsorganisationen på Gotland, främst i vad avser arméförbanden i Visby.

I propositionen uttalar departementschefen rörande Gotlands kustartilleriförsvaret (GK) att en rationell fredsorganisation på Gotland bör eftersträvas. I likhet med huvuddelen av remissinstanserna delar han FFU:s principiella inställning att den militära verksamheten på Gotland bör ledas av en chef. Försvarsministern är dock inte beredd att nu föreslå någon ändring av kustartilleriförsvarets mobiliserings- och förvaltningsansvar. Slutlig ställning i denna fråga bör tas först när ytterligare underlag föreligger beträffande de sysselsättningspolitiska konsekvenserna för Fårösunds samhälle av en ändring i kustartilleriförsvarets ställning. Erforderligt underlag bör tas fram i nära samverkan med överbefälhavaren och företrädare för de lokala intressena på Gotland. Dessutom bör överbefälhavaren, enligt departementschefen, få i uppdrag att närmare granska förutsättningarna för att *dels* föra över den operativa verksamhet som bedrivs vid kustartilleriförsvaret till militärkommandostaben, *dels* ge militärkommandochefen ökat inflytande över den utbildning som bedrivs vid Gotlands kustartillerikår. Härvid bör synpunkter inhämtas från pågående utredning om det militära försvarets centrala och högre regionala ledningsorganisation.

Med anledning av departementschefens förslag vill vi anföra följande. Gotlands kustartilleriförsvaret (GK) med Gotlands kustartillerikår har nu under snart en tioårsperiod varit föremål för upprepade rationaliseringar och organisationsgranskningar av bl. a. chefen för marinen, överbefälhavaren, Försvarets rationaliseringsinstitut och Försvarets fredsorganisationsutredning. Granskningarna har initierats av både Kungl. Maj:t och av de olika granskningsmyndigheterna inom ramen för deras uppdrag att rationalisera krigsmaktens fredsorganisation. Så sent som den 3 maj 1973 anmälde riksdagen sina beslut med anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:75 angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret. I denna upptogs även Gotlands kustartilleriförsvaret (Försvarsutskottets betänkande 1973:14 och riksdagsskrivelse 1973:170). Kungl. Maj:t meddelade därefter den 20 juni 1973 vissa provisoriska föreskrifter för organisationen av vissa

myndigheter inom armén och marinen, bl. a. Gotlands kustartilleriförsvär. Den 20 november godkände SAV lönegradsplaceringar m. m. av militära tjänster inom etapp 1 av OLLI vid marina myndigheter, vilket senare den 13 december godkändes av riksdagens lönelegation, varefter Kungl. Maj:t gav till känna att riksdagen godkänt ovannämnda beslut och de i proposition 1973:75 förordade organisationsförändringarna inom marinen i TKG 1973-12-14 att äga tillämpning från den 1 juli 1973.

Det kan i detta sammanhang noteras att kustartilleriförsvaret vid denna senaste organisationsförändring kom att totalt utökas med några befattningshavare i motsats till flertalet myndigheter som fick vidkännas en minskning. Mot bakgrund av att det senaste beslutet endast varit i kraft en kort tid befinner man sig f. n. under omställning till den nya organisationen.

För såväl kustartilleriförsvaret som för Gotlands kommun, vilken har ansvaret för planeringen för samhället Fårösund, liksom för servicefunktionerna på norra Gotland, hälsades det senaste beslutet med tillfredsställelse efter tio års osäkerhet. Inom alla sektorer förväntade man sig nu några års lugn för att kunna anpassa sig till den nya organisationen som, trots den för stunden totala ökningen med några militära befattningshavare, på sikt innebär en fortsatt nedgång av antalet anställda, detta i enlighet med av överbefälhavaren och chefen för marinen anbefällda årliga personalminskningar, främst beträffande civilanställda, vid naturlig avgång då återbesättning av befattningar ej skall ske.

Vi finner det därför oroande att en ny utredning startas i omedelbar avslutning till en avslutad tioårig utredningsperiod, följd av riksdagens beslut så sent som för något mer än ett år sedan. Det synes därför skäligt att en förnyad utredning angående kustartilleriförsvaret får anstå till dess att organisationen för arméförbanden i Visby inom den av Kungl. Maj:t föreslagna femårsperioden har lösts. Detta skulle inte påverka den fortlöpande rationaliseringen inom kustartilleriförsvaret, som måste bli en följd av ovan nämnda årliga personalavgångar.

Sysselsättningsläget på norra Gotland och i samhället Fårösund, där nu ca 800 av totalt 1 200 invånare direkt eller indirekt är beroende av GK/KA 3 för sin utkomst, är synnerligen ansträngt. Alternativa sysselsättningstillfällen står svårligen att uppbringa, så en nedtrappning av verksamheten vid försvaret kommer att medföra avflyttningar från orten. I detta sammanhang bör påpekas att integrering mellan den civila sektorn och den militära i Fårösund torde ha få motsvarigheter i landet. Den berör bl. a. skolsektor, sjukvård, föreningsverksamhet och sociala aktiviteter. I en allmän strävan att närma den militära verksamheten till det civila samhället utgör därför integreringen i Fårösund en intressant referenspunkt, som bör kunna tas som mönster i viss utsträckning. En förutsättning för detta är dock att minst nuvarande servicefunktioner, skolstatus m. m., kan bibehållas på orten.

Vid en granskning av hela den militära organisationen på Gotland och

av sysselsättningsutvecklingen finner man vidare att det kommer att vara lättare att bära en mindre nedgång i Visbyområdet än i Fårösund och lättare i Stockholm än i Visby. Marginalerna för Fårösund som samhälle och bostadsort, med bl. a. skola med högstadium, är mycket små. Ett bortoprerande av stabsorgan och förvaltningar från Fårösund tunnar även ut det begränsade skikt av befattningshavare som nu verksamt bidrar med initiativ och insatser inom den kommunala och civila sektorn i övrigt.

Kustartilleriförsvaret i Fårösund medger dessutom i sin nuvarande form goda möjligheter till fördjupad demokrati, där människorna har korta vägar för att omsätta förslag och idéer i bl. a. en bättre arbetsmiljö. Medinflytandeprocessen skulle avsevärt försvåras om flertalet frågor skulle hänskjutas till Visby eller Stockholm för avgörande. Tilltron till medinflytandetanken skulle ytterligare rubbas hos de anställda, liksom hos människorna på norra Gotland och Fårön, som vill se Fårösund som en levande centralort för bygden.

Möjligheterna till inflytande över den egna arbets- och livssituationen förenklas knappast av att olika, var för sig fristående, utredningar plockar en bit här och där, varvid det alltid framhålles att just denna lilla bit knappast kommer att ha något inflytande på samhället Fårösund. För människorna på norra Gotland som ser helhetsbilden blir läget ett helt annat, vilket bl. a. har en negativ inverkan på framtidssatsningen av enskilda och av näringslivet.

Som exempel på denna metod kan anges FRI:s rapport 5/74-6103 angående Försvarets fortifikations- och byggnadsförvaltning, etapp 2, regional och lokal organisation, som bl. a. skulle innebära en minskning med över 20 befattningshavare i Fårösund. En del skulle överföras till Visby, varifrån i sin tur andra skulle föras till Stockholm efter en minskning även i Visby. Motsvarande tendenser finns på verkstadssektorn, där man trots ökande timkostnader, resor, traktamenten m. m. räknar med att utnyttja organ på fastlandet för service, som nu utföres till lägre kostnad av personal anställd på Gotland.

Vi anser att den av departementschefen aktualiserade utredningen rörande kustartilleriet i Fårösund bör anstå till dess att erfarenhet vunnits av den av riksdagen nyligen beslutade organisationen för kustartilleriförsvaret och tills beslut fattats om arméförbandens m. m. organisation i Visby.

Om uppskov med ytterligare organisationsundersökningar av olika skäl inte anser kunna ges, föreslår vi att den fortsatta undersökningen rörande kustartilleriförsvaret i första hand inriktas på att granska vilka ytterligare organ, verksamheter m. m. som kan överföras till kustartilleriet i Fårösund för att trygga en god utbildning vid försvaret och därmed samtidigt det berörda samhällets fortbestånd.

Med hänvisning till det anförda hemställas
att riksdagen beslutar att den av Kungl. Maj:t föreslagna utredningen om GK/KA 3:s framtida ställning i första hand inriktas på att granska vilka ytterligare organ, verksamheter m. m. som kan överföras till förbundet i Fårösund för att trygga samhällets fortbestånd.

Stockholm den 26 november 1974

TORSTEN GUSTAFSSON (c)

i Stenkyrka

ALLAN HERNELIUS (m)

BERNT EKINGE (fp)

PER-A. NILSSON (s)

i Visby